

Te veel focus op veilige valondergrond op kinderspeelplaats

'Betutteling leidt tot stervende en weinig uitdagende speelplekken'

'Er wordt onnodig veel geld uitgegeven aan dure, valdempende ondergronden op speelplaatsen.' Dat zegt Johan Oost van OBB Speelruimtespecialisten in een onderzoeksrapport dat hij dit najaar aan branchegenoten presenteerde. De speelruimtespecialist ziet liever dat opdrachtgevers hun geld uitgeven aan het creëren van meer uitdagende speelplekken waarin vooral natuurlijke materialen zijn verwerkt.

Auteur: Paul van der Sneppen

Oost heeft afgelopen jaar onderzoek gedaan naar valondergronden op speelplaatsen. Hij is daarbij tot de verrassende slotsom gekomen dat gras vaak veiliger is dan de veelgebruikte alternatieven als rubbertegels of kunstgras. Vaak zijn de kostbare maatregelen om kinderen te behoeden voor valwetsuren minder adequaat dan de natuurlijke bodem. Zelfs een stenige ondergrond, aarde met bijvoorbeeld stenen of kiezels erin, kan soms voldoende valdemping bieden bij een valhoogte tot ruim 2 meter.

Metingen

Dat zou volgens de onderzoekers blijken uit een groot aantal metingen, die zijn gedaan met de zogenaamde *head injury criterion*-bol (HIC) van techbedrijf Wireless Value. De metalen HIC-bol hangt met een magneet aan een handvat. De magneetkoppeling is op afstand te bedienen, zodat de bol omlaag valt op de ondergrond waarvan de dempingswaarde wordt gemeten. In

de bol zitten sensors. Die meten de valhoogte, de valsnelheid en de impact. In veiligheidscriteria is vastgesteld dat de ondergrond van een beklimbaar speeltoestel voldoende dempend moet zijn om een HIC-waarde onder de 1000 te garanderen. Zo wordt aan elke ondergrond een maximale valhoogte toegekend.

Het gebruik van een indicatieve normtabel gaat volgens Oost echter voorbij aan de lokale situatie. De dempingswaarde van een ondergrond wordt namelijk in belangrijke mate mede bepaald door de oorspronkelijke bodem ter plekke en door weersinvloeden op die bodem. Zo heeft veengrond of zandgrond van nature een veel grotere dempingswaarde dan kleigrond. Die kleigrond kan 's zomers bovendien nog flink verharderen door uitdroging. 'Daar houdt zo'n tabel natuurlijk helemaal geen rekening mee.'

Ook vanuit het oogpunt van goed rentmeesterschap is volgens Oost veel te zeggen voor het ontwikkelen van een nieuwe visie op veilige valbodems. 'Natuurlijke materialen zijn vaak goedkoper, zowel in aanschaf als in onderhoud.'

Kostenbeheersing

Jan Jansen, coördinerend en adviserend medewerker van de afdeling groen bij Lander Werk en Participatie, bevestigt dat. Jansen opereert in het rivierengebied. Daar heeft hij voornamelijk te maken met kleigronden, in het rapport van Oost geïdentificeerd als een van de moeilijkste bodemsoorten met de kleinste natuurlijke valdemping. Jansen kiest waar mogelijk voor het gebruik van zand als valdempende ondergrond.

Hij zegt dat niet in de laatste plaats vanuit het oogpunt van kostenbeheersing: 'Zand is goedkoop in aanschaf en onderhoud. Het laat zich makkelijk egaliseren, schonen en zo nodig ver-

vangen. Qua valdemping voldoet het bovendien aan straffe veiligheidscriteria.'

Lastig onderhoud

Jansen begrijpt het gebruik van kunstmatige valondergronden überhaupt niet zo goed: 'Ik zou, waar ook in Nederland, bijna altijd zand aanbevelen. Bij kunstgras en veel andere artificiële alternatieven krijg je snel te maken met onkruid dat lastig te verwijderen is. Roundup is dan geen optie, zeker niet op een speelplaats. Andere oplossingen zoals bestrijding met heet water tasten waarschijnlijk de levensduur van de ondergrond weer aan.'

Oost pretendeert niet dat het dit najaar gepresenteerde rapport sluitende antwoorden geeft op alle vragen over veilige valondergronden. 'We hebben de knuppel in het hoenderhok gegooid.

Er is een goede discussie op gang gekomen. Die moet wat mij betreft gaan over veiligheid, maar ook over prioriteiten.'

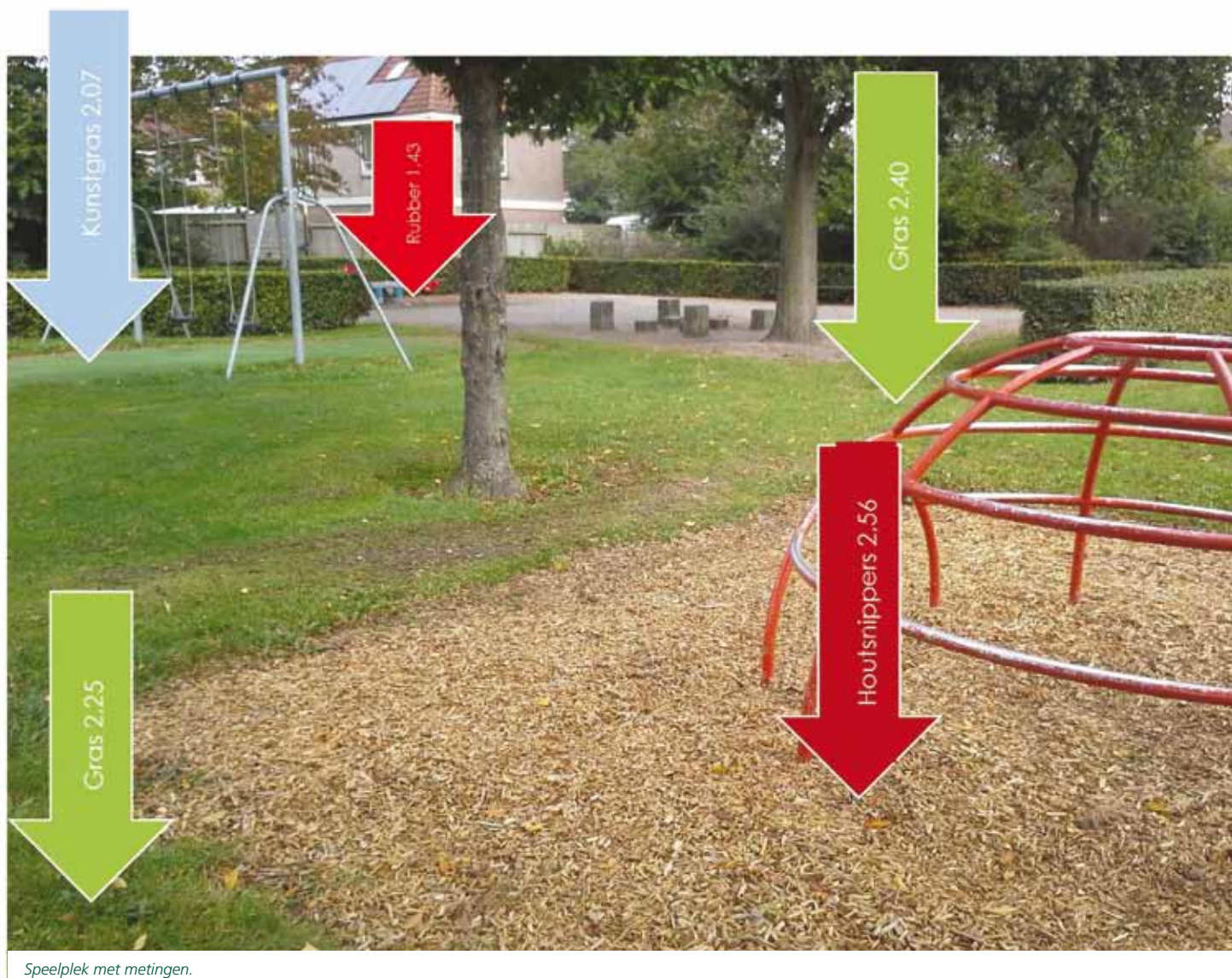
Scheve gezichten

Maar dat is Oost, ondanks zijn eigen kritische voetnoten bij het rapport, niet door iedereen in dank afgenomen. 'Ik heb nogal wat scheve gezichten gezien tijdens de presentatie van het onderzoek op de Dag van de Openbare Ruimte.'

Voor sommigen zijn er dan ook grote belangen gemoeid met deze discussie. 'Het gaat om veel geld. Valondergronden zijn relatief kostbaar', zegt Pim Lage Venterink, Accountmanager Spelen bij BTL Realisatie. 'Bij een project beslaat zo'n veilige ondergrond niet zelden de helft van de totale begroting.'

Geen ommekeer

Venterink levert naast natuurlijke ondergronden, regelmatig valdempende ondergronden aan klanten. Hij heeft het rapport van OBB Speelruimtespecialisten en Wireless Value gezien, maar blijft er vrij koeltjes onder. Hij verwacht niet dat het een grote ommekeer teweeg zal brengen in de wijze waarop speelplaatsen worden ingericht: 'Er staan nuttige dingen in, waar ik zeker achter kan staan. Maar waar het onderzoek bijvoorbeeld aan voorbijgaat, is dat opdrachtgevers per situatie andere afwegingen moeten maken. Veiligheid is niet het enige criterium. Een kinderdagverblijf wil bijvoorbeeld niet dat kinderen na het spelen de hele dag met vieze kleren in de klas zitten. Die zullen dus eerder kiezen voor een ondergrond van rubber of kunststof dan een gemeente die in een woonwijk een speelplaats aanlegt. Gebruik hiervan gaat prima samen met

Speelplek met metingen.

**Reactie Edwin Kuiper,
productmanager bij Granuflex**

Vanaf de eerste dag, medio 1991, dat Granuflex is gestart met het produceren en leveren van rubberen valondergronden is er een hoop veranderd in de markt. Er is een scala aan mogelijkheden aanwezig Rubberen tegels, kunstgras, rubberen gietvloeren, hout- en rubberen snippers, natuurlijk gras en zand. Is er een momenteel een beste oplossing voor valondergronden? Naar het idee van Granuflex niet. Goede kennis over de beschikbare materialen, met hun voor- en nadelen, is van groot belang bij de keuze voor een geschikte valondergrond. Onder goede kennis wordt hier verstaan dat men stilstaat, en inzicht heeft, in zaken als

kosten (nu en op termijn), functionaliteit, educatieve aspecten, milieu, uitstraling en uiteraard gewenste veiligheid van de ondergrond. Dit laatste ligt voor veel valondergronden gewaarborgd in de norm EN1177:2008. Een norm die geregeld ter discussie ligt, maar momenteel wel richting en meetbaarheid geeft in de markt van veilig buitenspelen. Daarom is duidelijk en onafhankelijk advies noodzakelijk in de ontwikkel- en beheer fase van openbare speelruimten. Je kan hierbij denken aan bijvoorbeeld een krachtig kennis platform voor buitenspelen die advies kan gaan uitbrengen aan partijen die keuzes maken over de inrichting van openbare ruimten, vaak gemeenten. Dus geen keuzes op basis van de hardst schreeuwende, maar breed gedragen kennis en kunde.

Jan Jansen.

**Jan Jansen: 'Zand is
spotgoedkoop en biedt in
vrijwel elke situatie de beste
en veiligste valbodem'**

andere natuurlijke materialen en uitdagingen.'

Toch is volgens Oost veiligheid een veel te dominant criterium bij de aanleg van speelplaatsen. De toegepaste normen zijn volgens hem te stringent en in de meeste gevallen niet relevant voor de lokale situatie.

Schijnveiligheid

Opdrachtgevers investeren volgens hem bovendien veel te vaak in schijnveiligheid. Dat komt

Johan Oost

**Johan Oost: 'We hebben de
knuppel in het hoenderhok
gegooid. De discussie moet
niet alleen over veiligheid,
maar ook over prioriteiten
gaan'**

onder meer door het toepassen van die indicatieve normeringen. 'Die schrijven bijvoorbeeld voor dat bij speeltoestellen die hoger dan 1,50 meter zijn rubbertegels als ondergrond aangebracht moeten worden. Maar er wordt niet per locatie gekeken of gras niet voldoende bescherming biedt of zelfs veiliger is.'

Een gemiste kans, vindt Oost, vooral ook om kinderen meer uitdagende speelplekken aan te bieden. 'Er wordt namelijk te vaak gekozen voor lage speeltoestellen om zo de kosten van een valdempende ondergrond uit te sparen.'

**Reactie Joost Sweep,
directeur bij KSP Kunstgras**

Als onafhankelijke aannemer van speelplaatsen zitten wij vaak al in het voortraject met de opdrachtgever aan tafel. Het type toestel en de valondergrond wordt afgestemd op de behoefte van de opdrachtgever, waarbij rekening gehouden wordt met de gebruiker. Daarnaast kijken we naar de ruimte waar de speelplaats moet komen en ook naar het budget. De behoefte bestaat, afhankelijk van de ruimte, veelal uit een kleurrijke speelplek met veel speelaanleiding en een onderhoudsarm karakter. Veiligheid is hierbij prioriteit. Het grote voordeel van een valondergrond zoals kunstgras is dat dit systeem te allen tijde onvervormd blijft, er altijd hetzelfde uit ziet en altijd te bespelen is. Bovendien is kunstgras verkrijgbaar in verschillende kleuren en kunnen er vormen en speelaanleidingen worden aangebracht. Zand biedt in eerste instantie dezelfde veiligheid maar verplaatst snel waardoor niet alleen

de HIC-waarde in het geding komt, maar er op intensief bespeelde delen ook kuilen ontstaan waar kinderen eveneens letsel kunnen oplopen. Daarbij wordt een valbodem van zand of gras na een periode van regen al snel een modderpoel, nemen kinderen het zand mee de school in en verplaatst het zand zich over het schoolplein. Ook zien wij vaak dat zand een verzamelplaats is voor zwerfafval, scherven, stenen en dierlijke uitwerpselen. Om in te spelen op de behoefte van natuurlijke speelplekken, combineren wij natuurlijke elementen met onderhoudsarme ondergronden met een natuurlijke uitstraling. Zo is kunstgras of TigerMulch (rubberen snippers) goed aan te brengen in natuurlijke vormen en volgt het de glooiing van de ondergrond. De valondergronden die wij aanbrengen zijn allemaal recyclebaar. Indien de ondergrond is versleten dient alleen de toplaag vervangen te worden en als de speelplek opgeheven of verplaatst wordt nemen wij de materialen weer in om te hergebruiken. Hierdoor is de investering in eerste instantie groter, maar verdient zich op langere termijn weer terug. We zien daarom ook vaak dat opdrachtgevers niet kiezen voor de goedkoopste oplossing maar voor een passende oplossing met een goede gebruikerservaring waarbij de opdrachtgever voor een lange periode wordt ontzorgd.'

Gras onderschat

De valdempende waarde van gras wordt volgens Oost bovendien sterk onderschat. 'Mensen starten zich blind op de kaalgespeelde plekken in de grasmatten rondom speeltoestellen. Ze gaan eraan voorbij dat zelfs een kale plek nog behoorlijke valdempende waarde heeft. Die komt namelijk vooral van het worteldek onder de grond, en dat zit er nog steeds, ook wanneer het gras is weggesleten.'

Ook wordt er te weinig gebruikgemaakt van kennis over grasmatten, vindt de speelruimtespecialist: 'Vaak wordt bestaande bodem ingezaaid met een willekeurig graszaad, heb ik de indruk.

Maar je kunt de bodem ook prepareren: tot een diepte van 60 centimeter loswoelen, bijvoorbeeld, of er voeding aan toevoegen. Wat dat aangaat, kunnen we nog veel leren van beheerders van golfbanen en sportvelden. Die weten vaak heel goed hoe ze een grasmatt intensief bespeelbaar kunnen maken, onder willekeurig welke lokale omstandigheden.'

Speelbeleving

In het debat dat Oost heeft aangewakkerd, houdt hij een warm pleidooi voor uitdagende, prikkelende speelplekken met veel natuurlijke materialen. Bij voorkeur gras of zand als ondergrond en

bijvoorbeeld houten speeltoestellen. Het gros van de speelplekken vindt hij klinisch en weinig prikkelend: 'Door natuurlijke materialen te gebruiken, voeg je veel toe aan de speelbeleving. Dat is goed voor het kind. Neem bijvoorbeeld zand; dat is niet alleen een veilige bodem, het is ook iets waar kinderen mee gaan spelen.'

Johan Oost: 'Stel kinderen gerust bloot aan wat meer gevaar tijdens het spelen. Dat is goed voor de ontwikkeling'

Wat hem betreft, hoeven kinderen daarbij ook helemaal niet schoon en droog te blijven. 'Het is juist heel goed voor de weerstand van kinderen als ze door het spelen in zand met een beperkte bacteriologische verontreiniging in aanraking komen. Of als ze natte kleren krijgen door in nat gras te spelen. Stel kinderen gerust bloot aan wat meer "gevaar". Dat is waarschijnlijk beter voor ze dan wanneer ze opgroeien in een steriele omgeving zonder echte beleving van het buitenleven.'

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5095